

Skånska havsörnar 2000–2017

Havsörnen har haft en i princip obruten positiv trend i Skåne sedan den första häckningen i modern tid genomfördes 2000.

Det var på ön Lybeck i Krageholmssjön premiären ägde rum.

Därefter har mycket hänt!

Kenneth Bengtsson, David Folkesson & Jonas Jonsson

Vi har hittills konstaterat 46 olika havsörnsrevir eller -boplatser i Skåne. Tio av dessa stod i år tomma eller så hade fåglarna flyttat till angränsande område. I ytterligare tre revir är vi osäkra på om någon häckning påbörjades 2017. Men i 33 revir är vi säkra och där handlar det i 30 fall om bon med ringmärkningsstora ungar samt i tre fall om misslyckade häckningar. I de 30 bona noterades 53 stora ungar varav 31

ungar i 19 bon blev ringmärkta. Så många ungar har aldrig förr kläckts i Skåne (i modern tid) och antalet ringmärkta är också rekordhøgt.

Lybecksparet

Havsörnens moderna historia i Skåne började alltså på ön Lybeck i Krageholmssjön. Efter flera år av misslyckanden fick örnarna äntligen ut en unge år 2000. Helander &

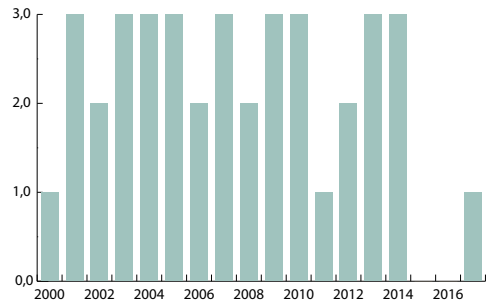

Två av de 31 havsörnsungarna som ringmärktes i Skåne 2017. Foto: David Folkesson.

Olofsson (2015) utesluter inte att en hona, född i Östergötland 1995, gjorde entré i paret just detta år. Hon kunde dock inte bekräftas via ringarna förrän 2006. Huruvida hannen varit med redan från början 1994 är okänt men inte otänkbart (Helander & Olofsson 2015).

Från och med 2000 häckade Lybecksparet årligen och mycket framgångsrikt t.o.m. 2014 – vi utgår alltså från att det handlade om samma fåglar hela tiden. Paret fick t.ex. minst nio 3-kullar under perioden. Det är nästan hälften av landskapets 19 kända 3-kullar!

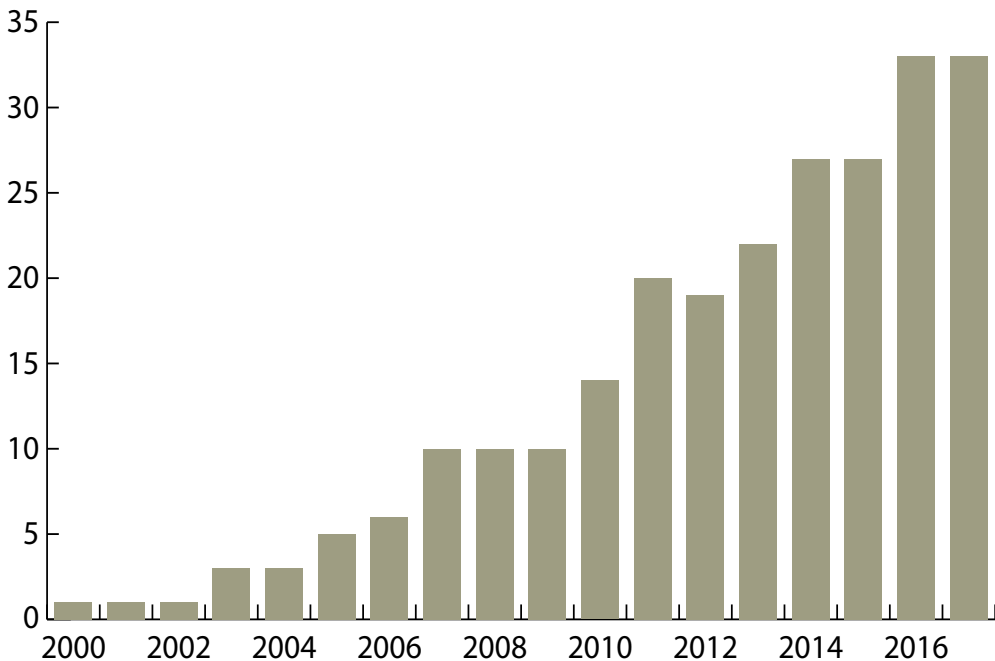
2015 hände något och vi tror att de gamla örnnarna omkom, åtminstone en av dem. Häckningen misslyckades nämligen och året efter kunde ingen häckning bekräftas. I år var emellertid reviret besatt igen, men det blev bara en unge. Ett resultat som det gamla paret sällan nedlät sig till.

Figur 1. Lybeckörnnarnas häckningsresultat, dvs antal ungrar 2000–2017. År 2015 misslyckades häckningen och följande år kunde ingen häckning konstateras.

Fortsättningen

Efter etableringen på Lybeck dröjde det till 2003 innan ytterligare par häckade i landskapet. Utvecklingen har därefter varit mycket god och för de två senaste åren har vi konstaterat 33 bebodda revir. Utvecklingen under åren 2000–2017 visas i Figur 2.

Figur 2. Antalet bebodda havsörnsrevir i Skåne 2000–2017.

En av årets två "3-kullar". Foto: David Folkesson.

Kända och okända par

Havsörnarna är idag spridda över stora delar av landskapet. Vi har häckande par i nordvästra Skåne och längs västra delen ner till Falsterbohalvön. Spridningen i södra och centrala delar är god och detsamma kan sägas om Kristianstadsområdet. Vi bör också ha en hyfsad population i norra delen av Skåne, men här är mörkertalet nästan nattsvart. Visst är det märkligt att vi saknar kända revir i Ängelholms, Klippan, Örkelljungas, Perstorps och Osbys kommuner samt bara har ett känt par i den stora kommunen Hässleholm. Därtill kommer ett mycket troligt revir i Östra Göinge.

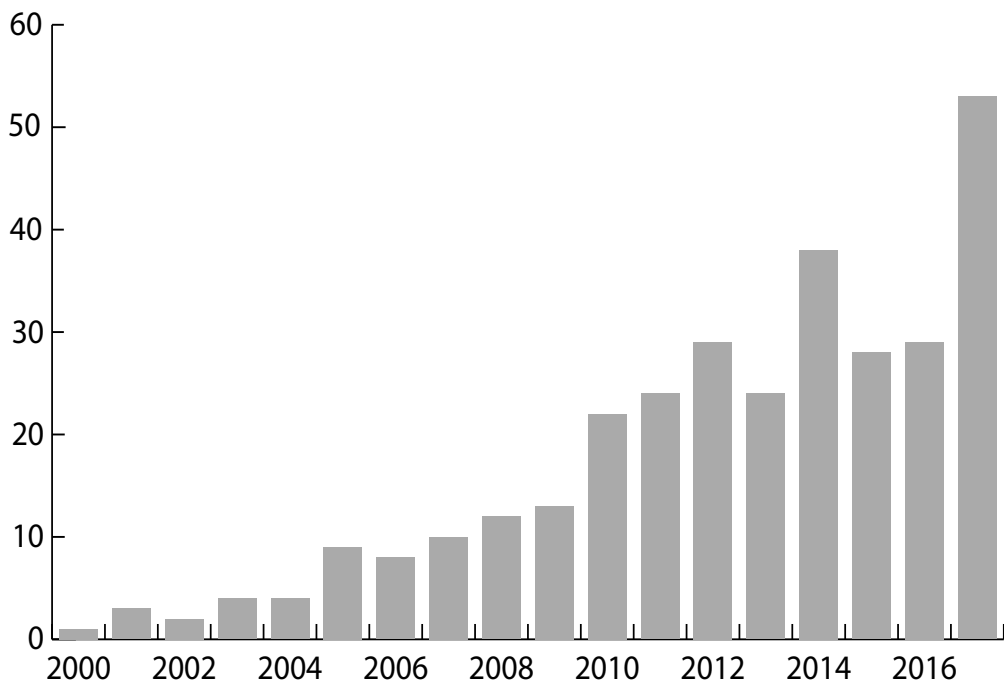
Antal ungar

Under åren 2000–2017 har vi bokfört 176 lyckade häckningar och minst 313 ungar som nått sådan ålder att de kunnat ring-

märkas eller räknas från marken (Figur 3). Antalen ska ses som en minimiuppgift. Osäkerhet råder för flera år, i synnerhet för 2013, 2015 och 2016. Där är uppgifterna absolut i underkant. Alla konstaterade ungar har dock inte nått flygg ålder. Vi har nämligen några exempel på att ungar dött under uppväxten, framförallt genom att de fallit ner från bona. Senast i år hände detta två ungar och där är teorin att vildsvin gjorde processen kort med dem på marken.

Nya 2017

Under året hittades fem nya revir. Det blev dock inte någon reell ökning eftersom några äldre revir stod tomma. De fem nya låg i tre fall i centrala delar av mellersta Skåne och övriga i nordvästra och södra delen. Den kommunvisa fördelningen 2017 visas i Tabell 1.

Figur 3. Totala antalet bekräftade ungar i Skåne 2000–2017.

Tabell 1. Kommunvis fördelning av de häckande havsörnsparen 2017.

	Lyckade häckningar	Misslyckade häckningar	Antal ungar	Antal ungar per par
Båstad		1		
Eslöv	3		6	2
Helsingborg	2		5	2,5
Hässleholm	1		2	2
Höör	2		3	1,5
Kristianstad	5		9	1,8
Kävlinge	1		2	2
Lund	1	1	2	1
Sjöbo	3		4	1,33
Skurup	2		4	2
Svalöv	1	1	1	0,5
Svedala	3		4	1,33
Tomelilla	2		4	2
Vellinge	1		2	2
Ystad	3		5	1,66
Totalt	30	3	53	1,6

David Folkesson på plats inför ännu en ringmärkning. Foto: Mats Bentmar.

Ringmärkning

Det dröjde till 2004 innan den första skånska havsörnsungen ringmärktes. Det var Björn Helander från Havsörnsprojektet som var nere och ringmärkte tre ungar. Efter några år mäktade inte projektet med att ringmärka i Skåne och därefter har i någorlunda ordningsföljd Bjarne Modig, Håkan Berg, Kristina Lexmüller och David Folkesson stått för ringmärkningen. Ambjörn Carlsson och Jonas Jansson har i hög grad varit behjälpliga vid märkningarna. Under 2017 stod David och Jonas för hela arbetet. Det årliga antalet ringmärkta ungar 2004–2017 framgår av Figur 4.

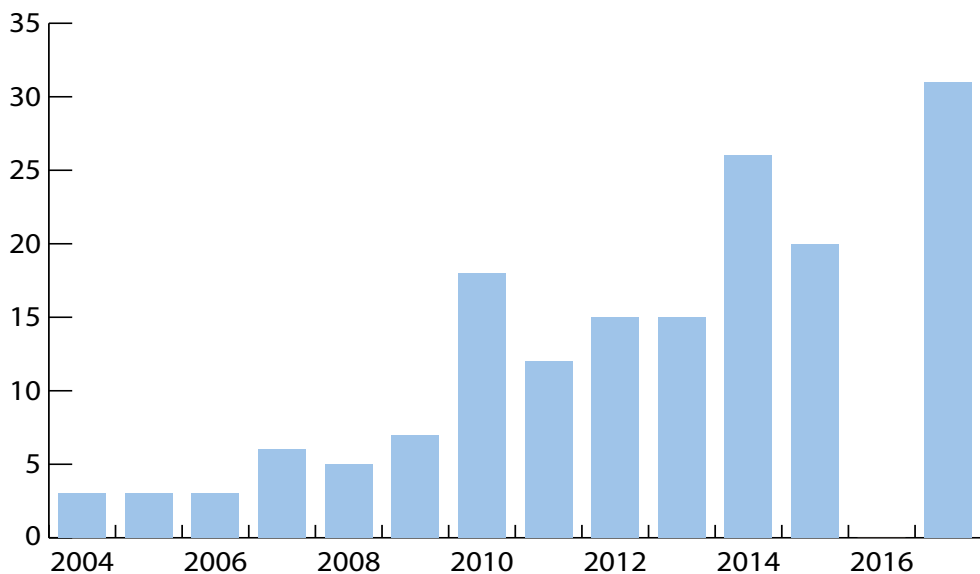
Återfynd och kontroller

Det är havsörnsprojektets ringar som använts under alla år och vi har kanske inte fått reda på alla återfynd av skånskfödda individer. Av de vi känner till är elva på-

träffade döda, varav fyra troligen dött under botiden, samt fyra fältavlästa.

Fyra återfynd gäller alltså ungar som sannolikt aldrig lämnat bopplatsen. I två fall gäller det ungar från 2010 och i ett fall två ungar från samma kull 2017.

Om de sju dödfunna örnarna kan i korthet sägas följande. En unge från Lybeck 2004 flög mot en kraftledning i Svedala kommun i november samma år. En annan unge från Lybeck 2008 hittades som torrt kadaver vid Havgårdssjön i juni 2014, alltså sex år gammal. Den hade förmodligen dött under vintern. En unge från östra Sydsåne 2009 dog för en vindmölla i Kristianstadsområdet i mars 2012. En unge från det sydsånska sjöområdet 2012 dog i en tågolycka i födelseområdet i november samma år. En unge från centrala Skåne 2013 dog av en traumaskada i östra Skåne i mars 2016. En unge från det sydsånska sjöområdet 2013 omkom genom kollision

Figur 4. Antalet ringmärkta havsörnsungar i Skåne 2004–2017.

med flygplan på Sturup i april 2014. Slutligen hittades en genom fågelinfluensa död ung havsörn nära Malmö i december 2016. Den var född i västra Mittskåne året innan.

Tre av de fältavlästa avser häckande fåglar. En föddes 2005 och de två övriga 2010. Den förra häckade några mil från födelseplatsen under tre säsonger 2010–2012 och omkom förmodligen därefter (Helander & Olofsson 2015). I övriga två fall handlar det om skånskfödda örnar som häckade i landskapet 2017. Båda har etablerat sig utanför sitt födelseområde. Den fjärde fältavlästa föddes 2014 och fotograferades i Eslövsområdet i april 2017.

I detta sammanhang ska också nämnas att det finns minst nio exempel på att havsörnar födda i andra landskap etablerat sig som häckfåglar i Skåne. Fem av dem är födda i östra Småland och de övriga stammar från Åland, Uppland, Östergötland (Lybeckshonan) och norra Tyskland. I två fall handlar det om rena par med utomskånsk härstamning, nämligen individerna från Åland och Uppland i ett fall samt två små-

landsfödda i ett annat. Ytterligare uppgifter om åtta av dessa örnar finns i Björn Helanders & Patrik Olofssons uppsats i *Anser* 2015:2. Den nionde, en smålänning, är konstaterad häckande efter att detta skrevs.

I ytterligare minst sex skånska revir finns det häckande ringmärkta örnar. Dessa har dock bara åldersbestämts via ringarna. De är födda 2008 eller senare. Födelseorterna är alltså än så länge okända.

Referens

Helander, B. & Olofsson, P. 2015. Ursprung hos häckande havsörnar i Skåne. *Anser* 2015; 2:10–17.

Kenneth Bengtsson
Grönvägen 5 B, 232 32 Arlöv
kenneth.bengtsson1@comhem.se

David Folkesson
Sergels väg 13a, 21757 Malmö
david.folkesson@hotmail.se

Jonas Jonsson
jonasjonsson@hotmail.com